

Europa Cohna-Benditta
Rosja protestów
Francja wyborów

Rabacja
w Galicji: koniec
niewolnictwa

Płakałam
na „Sponsoringu”,
bo to o mnie

Ajschylos, Brecht,
Brontë, Springer,
Szekspir, Havel

PRZE KROJ

NR 17/18 (3486/7)/23/30 KWIETNIA 2012/CENA 3,99 ZŁ
WWW.PRZEKROJ.PL w tym 8% VAT

Spotkajmy się 1 maja!

INDEKS
371424

17
>

NAJNOWSZA POWIEŚĆ AUTORA „CIENIA WIATRU”

Rok 1957. Interesy rodzinnej księgarni Sempere i Synowie idą tak marnie jak nigdy dotąd. Daniel Sempere, bohater *Cienia wiatru*, wiezie stateczny żywot jako mąż pięknej Bei i ojciec małego Juliana. Następny w kolejce do porzucenia stanu kawalerskiego jest przyjaciel Daniela, Fermín Romero de Torres, osobnik tyleż barwny, co zagadkowy: jego dawne losy wciąż pozostają owiane mgłą tajemnicy.

Ni stąd, ni zowąd przeszłość Fermína puka do drzwi księgarni pod postacią pewnego odrażającego starucha. Daniel od dawna podejrzewał, że skoro przyjaciel nie chce mu opowiedzieć swojej historii, to musi mieć ważny powód. Ale gdy Fermín wreszcie zdecyduje się wyjawić mroczne fakty, Daniel dowie się „rzeczy, o których Barcelona wolałaby zapomnieć”.

I choć zakończenie powieści wydaje się ze wszech miar pomyślne, to Ruiz Zafón mówi nam wprost, że „prawdziwa historia jeszcze się nie skończyła. Dopiero się zaczęła”.

www.muza.com.pl

PRZEKROJ

Założył w roku 1945 w Krakowie redaktor Marian Eile

**NIE PUBLIKUJEMY
TEGO ZDJĘCIA...**

LATARNICA.PL

To była najstarsza polska latarnia morska, która od 1843 r. wpuszczala wszystko, co pływa, do portu Gdańsk. Zarząd portu postanowił ją pociąć i przetopić. I zrobił to. Ale za to wkrótce zostanie otwarty nowoczesny Ośrodek Kultury Morskiej.

**LAST MINUTE
KRZYSZTOF PLYTA**

**O PATRONACH:
KTO NAM
POZWALA
DŁUŻEJ
LENIUCHOWAĆ?
ŚWIĘTA MAJA.**

NIE PISZEMY O TYM...

... że amerykańskie władze wojskowe naciskały na redakcję „Los Angeles Times”, aby nie publikowała kolejnej serii zdjęć, na których żołnierze us Army bezczeszczą zwłoki afgańskich bojowników. Opublikowała.

... że w miejscu, gdzie miał stanąć budynek Muzeum Sztuki Nowoczesnej zaprojektowany przez Christiana Kereza, stanie jednak największy polski McDonald’s w wersji McKibic, gdzie na stojaka będzie można coś przekąsić. Czekamy na niezbędną inwestycję towarzyszącą tej instalacji: McKibel.

... jak maszyniście pociągu, który zatrzymał go, nie mając pewności, czy sygnalizacja działa sprawnie, nie podziękowano za to, że zareagował zgodnie z procedurami, tylko podano alkomat, żeby sprawdzić jego trzeźwość. Mgły nie było.

... że Jimek (Radzimir Dębski), syn znanego kompozytora, najlepiej na świecie zremiksował utwór wykonywany przez Beyonce „End of Time”. Piosenkarka zadzwoniła do niego osobiście. Do Polaka!

... o ćwiczeniach GROM i policyjnych antyterrorystów, którzy odbijali zakładników, których odegrali studenci Politechniki Gdańskiej. Jak nauka, to nauka.

... jak Trybunał Konstytucyjny uznał za niekonstytucyjne zmiany w ustawie o dostępie do informacji publicznej. Tak zwana poprawka Rokickiego (senatora Platformy Obywatelskiej) pozwalała na nieudostępnianie informacji o ekspertyzach i opiniach zamawianych przez władzę. Wydaje się, że bardziej może zaszkodzić nam aktywność legislacyjna senatora.

... że Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził naruszenie przez Polskę zakazu tortur oraz nieludzkiego lub poniżającego traktowania w sprawach dwóch więźniów, którzy mieli status więźniów niebezpiecznych. Też coś! Żeby się awanturować o niebezpiecznych więźniów?!

... że Antoni Macierewicz wypowiedział jednoosobowo i osobiście wojnę Polsce w imieniu Rosji. Poczekamy na atak Marsjan.

... że zdaniem Jarosława Kaczyńskiego Donald Tusk „ze znanych sobie powodów boi się Putina, ale boi się również Lecha Kaczyńskiego”. Strach się bać tych powodów.

... że na odcinek walki o publiczną kasę dla Kościoła oddelegowany został kardynał Nycz. Żądamy jawności tych negocjacji.

MAREK RACZKOWSKI

MAREK RACZKOWSKI

UPRZEJMIE MANIFESTUJEMY

- 6 **ODZYSKAJMY 1 MAJA!** Czym jest dziś dla nas Święto Pracy? Tylko okazją do grilla za miastem? Jest o co walczyć, więc ruszmy na pochody – przekonuje **Aleksandra Bilewicz**

PRZEDĘ WSZYSTKIM

- 8 **Utknęliśmy na skrzyżowaniu wielu kryzysów.** Z Danielem Cohnem-Benditem, przywódcą paryskiego Maja '68, współprzewodniczącym frakcji Zielonych w Parlamencie Europejskim, rozmawia **Adam Ostolski**
- 14 **Bez przemocy, bez rewolucji, bez ryzyka** Kolejna fala manifestacji zapowiadana na początek maja będzie sprawdzianem, czy Rosjanie są gotowi na zmiany – przewiduje socjolog z Uniwersytetu Moskiewskiego **Aleksander Bikbow** w rozmowie z **Katarzyną Mill**
- 18 **Między Sarkollandem a Hollandkozym** W niedzielę Francuzi wybierali nowego prezydenta. Czy najlepiej będzie, jeśli władzę obejmie postać melodramatyczna, czy człowiek znikąd? A może powinni rządzić obaj? Z **prof. Georges'em Minkiem**, francuskim socjologiem, rozmawia **Jarosław Makowski**
- 21 Felieton **Anny Grodzkiej**
- 22 **Pańszczyzna ojczyzna.** Co w nas zostało z rabacji galicyjskiej – zastanawia się **Przemysław Wielgosz**
- 24 **Wieśniak w salonie.** O związku pańszczyzny ze współczesnym systemem finansowym **Monika Strzępka** i **Paweł Demirski** opowiadają **Przemysławowi Witkowskiemu**
- 29 Felieton **Adama Ostolskiego**
- 30 **Zbójnik podniósł broń.** Romantyczna otoczka zbójnictwa przesłoniła fakt, że było ono chłopskim ruchem oporu – pisze **Dariusz Zalega**
- 32 **Rewolucyjna pamięć w gminie Biecz** Świadomość hańby pańszczyźnianej jest mocniejsza od narodowej i religijnej – reportaż **Tomasza Bohajedyna**
- 34 **Państwo się prywatyzuje.** O końcu brytyjskiego państwa opiekuńczego pisze **prof. Jane Hardy**
- 36 **JESSICA rewitalizuje miasta.** Jak Unia Europejska wspiera budowę nawet galerii handlowych, wyjaśnia **Anna Cieślak-Wróblewska**
- 38 **Polonia magistra historiae.** Książka Jana Sowy „Fantomowe ciało króla” powinna zrewolucjonizować debatę o historii Polski. I nauczanie o niej. Klóć się **Laskowski, Nawratek, Szadkowski** i **Świątkowska**
- 42 **Zróbmy antyśmięciową rewolucję.** Polskie przepisy odbierają milionom pracujących

prawo do zrzeszania się – jak do tego doszło wyjaśnia **Bojan Stanisławski**

44 **Przeciw polityce bez wartości** protestuje **Piotr ikonowicz**

45 **Pożytki z krytyki lewicy** objaśnia **Łukasz Pawłowski**

46 **Różowe i niebieskie kołnierzyki w świecie niepewności.** O badaniach naukowych nad prekariatem pisze **Izabela Desperak**

48 **Męski orzeł, krwawa flaga** są wciąż żywe w świadomości społecznej – pisze **Jacek Wajszczak**

FOTOREPORTAŻ

- 50 **Zza zasłony odurzenia.** Podróż przez krajobrazy i historie dawnych sąsiadów borykających się z alkoholizmem **Uli Wiznerowicz**
- 55 **Plagiaty i pastisze** opisuje **Hubert Klimko-Dobrzaniecki**

CYWILIZACJA OD ŚRODKA

- 56 **Gdy już się nie prostytuuję.** Opowieść byłej prostytutki spisała **Justyna Pobiedzińska**
- 59 **Czy jeżeli kłamie, że kłamie, to znaczy, że mówię prawdę?** Najtrudniejsze problemy naukowe rozgryza **Joanna Omorska**
- 60 **Kogo śmiesz mięsny jeź.** Fenomen Magdy Gessler i „mięsnego jeża” analizują **Marta Karaś** i **Ilona Witkowska**

KONIEC Z KULTURĄ

- 62 **Krytyczne wątki powieści siostr Brontë giną w adaptacjach filmowych** – twierdzi **Majmurek**
- 65 **Zebek przechodzi okres bezruchu** – pisze w felietonie **Piątek**
- 66 **O aktualności XIX-wiecznej przemocy ekonomicznej** pisze **Daniel Sidorick**
- 68 **Recenzje książki:** Obermannova w „Tajnej księdze” zwierza się z romansu z Havlem – plotkuje z Pragi **Urzędowicz**
- 70 **Co robi widz postawiony przez Wojtkę Ziemliskiego na pustej scenie?** – opowiada **Mrozek**
- 72 **Recenzje teatru:** „Hamlet” Szkotaka to opowieść o świecie, w którym zbrodnię i zło nazywa się polityką – diagnozuje **Drewniak**
- 74 **O fascynacji powojennym modernizmem** opowiedział **Springer**. Wysłuchała **Kazimierowska**
- 76 **Recenzje muzyka:** Dr. John powraca w wielkim stylu – cieszy się **Skolimowski**
- 78 **Recenzje filmu:** Czarna komedia o zamachowcach samobójcach? Dlaczego nie? – pyta **Arest**

ZAWSZE W PRZEKROJU

- 80 – 82 **Rozmaitości z krzyżówką** i **Lewomyślnie** **Kurkiewiczza**
- 3, 4, 81, 82 **Raczkowski**

REKLAMA

- Orange
- T-Mobile
- Plus
- PLAY

- Orange
- T-Mobile
- Plus
- PLAY

Nielimitowane rozmowy, SMS-y i MMS-y do czterech sieci w abonamencie za 79 zł

W FORMULE 4.0 dzwonisz, SMS-ujesz i MMS-ujesz bez limitu do Orange, T-Mobile, Plus i oczywiście do Play, w stałym abonamencie, już za 79 złotych miesięcznie.

Umowa tylko na 12 miesięcy!

Sprawdź w salonach Play i na www.play.pl
Najszybciej rozwijająca się sieć w Polsce.

PLAY

Dotyczy krajowych połączeń głosowych, SMS-ów i MMS-ów do sieci komórkowych. Abonament 79 zł przy umowie bez telefonu i z elektroniczną fakturą dla przenoszących numer z Orange, T-Mobile lub Plus z oferty z fakturą.

ODZYSKAJMY PIERWSZEGO MAJA

Święto pracy, Paryż, 1937 r.

Czym jest dla nas 1 maja? Okazją do grilla za miastem? Wyobrażeniem przymusowych pochodów, w których maszerowali ludzie o doklejonym uśmiechu? Dniem, w którym po pustych ulicach przemierzają się śmiesznie małe grupki pseudolewicowych polityków? Zbędnym reliktywnym świętem, które spowalnia wzrost gospodarczy, bo odrywa nas na chwilę od generowania PKB?

Czy 1 maja, poza wolną datą w kalendarzu, przestał istnieć? Zmarł śmiercią naturalną jak kwiat, który zamienia się w owoc? Może wszystko, co było do wywalczenia, zostało już wywalczone? „Dla mnie pierwszy maja jest niczym i nie sądzę, żeby to miało się zmienić” – napisał jeden z moich facebookowych znajomych. Przecież nasza sytuacja nie może się równać z sytuacją robotników, którzy w 1886 r. wyszli na ulice Chicago... Czy aby na pewno?

Może Święto Pracy znika, bo znika właśnie to, co wywalczyli robotnicy? Filary, które pozwalały zakładać związki zawodowe, walczyć o ośmiodziesiętny dzień pracy, godną płacę, bezpieczeństwo zatrudnienia, wreszcie równą płacę dla kobiet i mężczyzn? Święto Pracy staje się niepotrzebne, bo znika sama praca... A raczej temu, co robimy, status pracy coraz częściej jest odmawiany, a my sami przestajemy być pracownikami i pracowniczkami, możemy być co najwyżej zleceniobiorcami.

Pod hasłem uelastycznienia rynku pracy, by zapewnić rozwój i dobrobyt, coraz większej liczbie pracowników, zwłaszcza młodych, odbiera się stabilność zatrudnienia, prawo do zwolnienia, urlopu, świadczeń emerytalnych i wreszcie – prawa do zrzeszania się. Premiując pozako-

deksowe formy zatrudnienia, polscy pracodawcy z modernizacją i rozwojem na ustach cofają nas ku mrokom XIX-wiecznego kapitalizmu. I choć daleko nam do przerażającej nędzy z powieści Dickensa czy Blake'owskich wizji (takie warunki pracy wyeksportowano do Trzeciego Świata), młody prekariat znalazł się w podobnym położeniu co niegdyś proletariąt – ogromne rzesze ludzi, którymi można było swobodnie dysponować, dopóki się nie zorganizowali. Za ekranami laptopów siedzimy „nadzy” jak pierwsi pracownicy fabryk, nie mając do stracenia nic prócz swego kredytu, o ile dane nam go było dostać. Wygląda na to, że gmach praw pracowniczych trzeba wznowić od nowa.

Chociaż odmawia nam się godności bycia pracownikami i pracowniczkami, to przecież pracujemy. Dlatego Święto Pracy nie przestało być ani aktualne, ani potrzebne. Jest wręcz potrzebne szczególnie właśnie teraz. Nie musimy odkurzać tradycyjnych haseł, zwyczajów i pieśni. Możemy przecież stworzyć nowe święto. Od czego by tu zacząć? Na przykład 1 maja mogłyby stać się Dniem Niewmawiania Nam Pozornie Obiektywnych i Aideoologicznych Prawd, które skłaniają do godzenia się na każde możliwe warunki pracy i życia. Chociażby takich, że aby

utrzymać tempo wzrostu gospodarczego, musimy pracować coraz dłużej i więcej, bez żadnych osłon, czyli „przywilejów”.

Powiedzmy to wyraźnie: rozwój gospodarczy nie może odbywać się kosztem podstawowych praw ludzi i jakości ich życia, bo zamienia się w swoją własną parodię. Pamiętajmy, że jesteśmy społeczeństwem, które pracuje najwięcej godzin ze wszystkich w UE i ma największy odsetek (około jednej trzeciej) umów śmieciowych spośród państw członkowskich.

Rozwój za wszelką cenę może służyć tylko najbogatszym albo fanatycznym ideologom neoliberalizmu. Już dziś produkt krajowy brut-

to przestaje być uważany za jedyny możliwy wskaźnik rozwoju i dobrostanu społeczeństw. Ostatnio na szczęble Narodów Zjednoczonych zaproponowano, by zastąpić go indeksem szczęścia (Gross National Happiness), który mierzy poziom dobrostanu, a nie wzrostu gospodarczego. 1 maja przynajmniej wyłączmy zatem poranne programy gospodarcze w naszych radioodbiornikach i telewizorach. Od razu zrobi się lepiej.

ALEKSANDRA BILEWICZ

PS A na pochód oczywiście też możemy się udać, na przykład do Wrocławia, gdzie odbywa się pod hasłem: „Dzisiaj śmieciowe umowy, jutro śmieciowe emerytury”.

HONDA
The Power of Dreams

Nowa Honda Civic

Ceny paliwa
zostawisz w tyle...

Z nową Hondą Civic dostajesz pakiet startowy:

2000 zł – na paliwo,

OC/AC/NNW – dla bezpiecznego użytkowania.

W zależności od wersji zużycie paliwa w cyklu mieszanym: od 5,4 do 6,4 l/100 km, emisja CO₂: od 129 do 150 g/km.
Informacje dotyczące odzysku i recyklingu samochodów wycofanych z eksploatacji na stronie www.honda.pl.

Utknęliśmy na skrzyżowaniu wielu kryzysów

**Z DANIELEM
COHNEM-BENDITEM,**
przywódcą
paryskiego Maja '68,
współprzewodniczącym
frakcji Zielonych
w Parlamencie
Europejskim, rozmawia
Adam Ostolski

Czy Europa ma przyszłość?

- Europa powinna mieć przyszłość i dlatego Europa oczywiście ma przyszłość. Jeśli pojawiają się wątpliwości, to znaczy, że nie potrafimy spojrzeć na rzeczywistość Europy z odpowiedniej, historycznej perspektywy. Europa narodziła się po II wojnie światowej, a więc ma dopiero 50 lat, przeszła w tym czasie przez różne etapy, od traktatów rzymskich po dzień dzisiejszy. Ale 50 lat to bardzo mało. Pomyślmy o państwie narodowym, ile czasu potrzebowało na to, by stać się rzeczywistością. I nie myślę tylko o Polsce, bo to samo dotyczy Francji czy Niemiec, które potrzebowały na to dwóch lub trzech stuleci. Budowanie wspólnej Europy otworzyło w dziejach cywilizacji europejskiej zupełnie nowy rozdział. Potrzeba czasu, →

Stefan Matuszewski/REPORTER